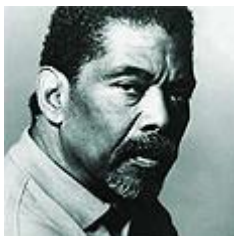

אלווין איילי, (Alvin Ailey)

(1931-1989)

ביוגרפיה

אלווין איילי היה רקדן וכוריאוגרף מודרני אפרו-אמריקאי מהבולטים ביותר בארה"ב במאה ה-20. ביצירתו נתן ביטוי לשורשיה ולעולמה התרבותי של קהילת האפרו-אמריקאים ובכך העשיר את תרבות המחול האמריקאי.

אלווין איילי נולד ברוג'רס, עיירה קטנה בטקסס. הוריו התגרשו כשהיה צעיר והוא עבר לגור עם אמו. בשנת 1942, בהיותו בן 12, עבר מטקסס ללוס אנג'לס, שם ראה לראשונה הופעות מחול. בין השאר ראה את הלהקה של קתרין דנהם האפרו-אמריקאית. מפגש ראשוני זה עם המחול עורר בו עניין רב בתחום והניע אותו לעסוק בו בשנים הבאות. במחצית הראשונה של המאה ה-20 נשלט המחול האמריקאי ע"י יוצרים ורקדנים לבנים וסיכוייו של איילי להשתלב בתחום המחול האומנותי היו קלושים. אולם, הוא החל את לימודי המחול שלו אצל דנהאם ואחר-כך אצל לסטר הורטון שהפך למורה המשמעותי ביותר עבורו. הורטון שילב רקדנים לבנים ואפרו-אמריקאים וכשזיהה את הפוטנציאל הביצועי והדרמטי של איילי, החליט לשלבו כרקדן בלהקתו (1949-1953), מכיוון שהתאים לנושאי ריקודיו. בהדרכת הורטון פיתח איילי סגנון ריקוד וגישה משלו למחול, ואחרי מות הורטון, ב-1953, נבחר איילי בן ה-22 למלא את מקום מורהו. במהירות הפך למנהל ולכוריאוגרף הבית של תיאטרון המחול של לסטר הורטון ויצר מחולות מקוריים משלו ללהקה.

ב-1954 עבר לבניו יורק, שם המשיך ללמוד אצל המורים הטובים ביותר באותה תקופה- אנה סוקולוב, הניה הולם, סטלה אדלר, דוריס המפרי וצ'ארלס ווידמן. בנוסף רקד ושיחק בברודוויי, למד סטפס, "ריקוד פרימיטיבי" (אצל תלמה רובינסון), וכן למד ורקד אצל מרתה גרהם בלהקה. מכל אלה הושפע בעיצוב תפיסת המחול שלו.

ב-1958 הקים את להקת אלוין איילי שזכתה במהירות להצלחה מקומית (אמריקאית) ועולמית, וב-1972 הקים בית-ספר למחול לצד הלהקה.

במהלך חייו יצר איילי 79 יצירות מחול ללהקתו. במסגרת הלהקה בוצעו יצירות של עשרות כוריאוגרפים נוספים. לכל אורך הקריירה שלו קיבל איילי פרסים יוקרתיים רבים ביניהם פרס המגזין למחול, פסטיבל הריקוד הבינלאומי בפריז ועוד. בנוסף, קיבל תוארי כבוד על פעילותו האמנותית והחברתית כאחד, בהם תואר ד"ר של כבוד מאוניברסיטת פרינסטון ומאוניברסיטאות אחרות, וכן זכה בפרס השלום מטעם ארגון האו"ם, על פעילותו החינוכית שוחרת השוויון והשלום בתחום המחול.

להקת אלון איילי

ב-1958, כשהוא בן 27 בלבד, החליט אלון איילי לעזוב את להקתו של לסטר הורטון ולהקים להקה משלו. הלהקה הורכבה תחילה כולה מ-12 רקדנים אפרו-אמריקאיים, ושילבה סגנון אפריקאי בריקודיה.

איילי ראה צורך כפול ביצירת להקה כזו. ראשית, על-מנת ליצור מסגרת מקצועית לרקדנים המצויינים האפרו-אמריקאיים הרבים שראה בניו-יורק ושלא השתלבו באף להקה אמריקאית. ושנית הוא הרגיש צורך לשלב את דרכי המחול השונות שלמד (מודרני, קלאסי, סטפס, ואתני) ובאמצעותם לבטא ולהמחיש לקהל הרחב את תרומתם של האפרו-אמריקאיים לעולם המוסיקה והמחול. תוך שהוא משלב שירי נשמה וריקוד, הצליח איילי להעביר לקהל את האמונה הדתית העמוקה של קבוצה זו, הגעגועים למקורות התרבותיים שלה, אחוות סולידריות של הסובלים מדיכוי וגזענות ולצידם רצון למחילה.

בשנה הראשונה היו רק רקדנים אפרו-אמריקאיים בלהקה והם הופיעו רק בפני קהל אפרו-אמריקאי. אולם, איילי רצה להרחיב את המסר וההשפעה שיש לריקודיו ולכן הרחיב וגיוון את ההרכב והכניס רקדנים לבנים ויפנים ללהקתו. עד היום רוב הרקדנים בלהקה הם אפרו-אמריקאיים ולצידם רקדנים בודדים משאר הגזעים.

תוך זמן קצר קצרה להקת "תיאטרון המחול האמריקני של אלון איילי" הצלחה מסחררת והיא הפכה במהירות לשגרירת המחול האמריקני בעולם. היא אף יצרה תקדים היסטורי, כשהיתה ללהקה האמריקאית הראשונה אשר הוזמנה לסיבוב הופעות בברית המועצות. בהופעתה האחרונה של הלהקה במוסקבה, היה הקהל כה משולהב, עד כי המסך עלה וירד אחרי המופע שלושים פעם.

מייד עם הקמת הלהקה (ב-1958) יצר איילי ללהקתו את הכוריאוגרפיה הראשונה שלו- "סוויטת בלוז", שהושפעה מדמויות ומקומות מילדותו בטקסס, כשהיא מלווה במוזיקת בלוז מסורתית. ב-1960, העלה את יצירת המאסטר שלו "התגלויות"- "Revelations" שהפכה לסימן ההיכר של הלהקה ומועלית מאז ועד היום בכל מופע של הלהקה. מאז שנוצרה לפני 50 שנה (!) היא נצפתה בעולם, ע"י מיליוני צופים ויש הסכמה גורפת בעולם על ייחודיותה והיותה יצירת מופת. מעבר להיותה יצירה מוזיקלית וביצועית מעולה, המסר האנושי האוניברסלי של "התגלויות" ברור ומובן בקלות ע"י קהל בכל העולם והוא המפתח להצלחתה. הכוח של קבוצה אנושית שמחוברת ברבדים פיזיים, רגשיים ותרבותיים הוא כה חזק, שעד היום היא אינה נתפסת כיצירה מיושנת והיא נחשבת ל"על-זמנית".

מתוך החלק הראשון של הריקוד "התגלויות"- 1960

למרות שמטרתה הראשונית של הלהקה היתה לתת ביטוי אמנותי לאספקטים שונים בחייהם ובתרבותם של האפרו-אמריקאים, הלך והתרחב במשך השנים מגוון סגנונות הריקוד בלהקה, והוא כלל אלמנטים של ג'אז, סטפס, משחקי אימפרוביזציה, פנטומימה, בלט ואף פלמנקו, לצד ריקודים מערב אפריקניים.

להקתו הייתה הלהקה השחורה הראשונה שנשלחה לייצג את ארצות-הברית בעולם (1962). ב-1972 הגיע איילי גם לישראל ועבד עם להקת "בת דור" על שתי יצירות שלו- "יצורי הלילה" ו"מיתוס". הוא העניק ללהקה את הזכות לבצע אותן, ואף יצר במיוחד עבורה את היצירה "שיגעון". לפני בואו נהג לשלוח את מרי קאג'יווארה, רקדנית בלהקתו (שהפכה לימים לאשתו ז"ל) של אוהד נהרין), ללמד את היצירות ואחר-כך היה מגיע בעצמו להמשיך בעבודה.

הלהקה ממשיכה להופיע ברחבי העולם עד היום (2012) וזוכה להצלחה רבה.

בית-ספר למחול

לצד להקת המחול, הקים איילי ב-1972 את "The Alvin Ailey City Center Dance Theatre" בית ספר ללימוד מחול ותיאטרון מחול שפועל עד היום. בבית הספר לומדים עד היום, תלמידים מכל רחבי העולם, בהתאם להשקפת העולם הרב-תרבותית שביקש להפיץ. כמו-כן, הקים רשת של פעילות קהילתית ברחבי ארה"ב, שכללה, בין השאר, מחנות קיץ לבני נוער משכבות מצוקה. במחנות הקיץ למדו בני הנוער מחול וכתבה יצירתית, לצד פעילות חברתית.

אופי היצירה של אלון איילי

בשנים הראשונות יצר איילי ריקודי סולו רבים בביצועו, שזיכו אותו בביקורות חיוביות על כשרונו הביצועי ונוכחותו הדרמטית. אולם, איילי פרש מתחום הביצוע בגיל 34 והחל להתרכז בכוריאוגרפיה- תחום שעניין אותו יותר מכל. הוא יצר כ-150 עבודות ללהקתו, לאופרה ולהפקות בברודוויי. בעבודותיו הדגיש את הפן הסיפורי-דרמטי והרחיב את המושג תיאטרון-מחול. רוב יצירותיו של איילי מאופיינות בצד תיאטרלי חזק, דינאמי ומשתנה, והמבנים הכוריאוגרפיים ברורים ומפוסלים. בחלק מהיצירות הוצג הפער שבין המראה החיצוני של האדם- לבוש בגדי פאר או מסיכה, אך בחייו הפרטיים מתח ויאווש. חלק אחר של יצירותיו היה מופשט יותר ועסק בתנועת המחול עצמו. ליצירות אלה היה גוון פולחני-אתני בדרך-כלל. בבחירת רקדניו היה בין הראשונים שחיפש שוני ודגש על אישיות חזקה, מזג סוער, דעה אישית, יכולת הבעה וייחודיות. כך התקבלה להקה מגוונת ביותר מבחינת הרכב רקדנים. לאורך כל דרכו האומנותית יצא כנגד הגזענות שבאה לידי ביטוי בכך שלא נבחרו רקדנים שחורים ללהקות, בייחוד לא בלהקות הקלאסיות "...הבעיה האמיתית בלהקות של הלבנים היא, שהם אינם רוצים לראות שחורים בתפקידים הראשיים הקלאסיים.... לא תראה רקדנית שחורה רוקדת את "גי'זל"...". איילי ראה את עצמו, כמי שנועד להביא לעולם את רעיונות היופי בריקודי השחורים ופעל לפיתוח נציגות חיה ונוכחת של אפרו-אמריקאיים בריקוד, על הבמה, בקהל ומאחורי הקלעים. לאיילי היה חשוב שהריקוד יהיה פופולארי וקליט, אבל תוך שימת-דגש על תפיסתו כלפי אנשים, כלפי החיים, הרוח האנושית, ולחגוג את הישגי האנושות הבאים לידי ביטוי בארגון צבע, אור, צורה ותנועות של הגוף האנושי בחלל. כך, האמין איילי יכול המחול לחבר בין בני-האדם בחברות ותרבויות שונות ולהפוך לאוניברסלי וזה אכן מה שקרה- יצירותיו הפכו לאהובות ונערצות בעולם כולו.

המשך קיום הלהקה לאחר מותו של איילי

ב-1980 בעקבות לחצים עסקיים, אכזבות אישיות, ואי-יציבות רגשית לקה איילי בהתמוטטות עצבים, ממנה הצליח להתאושש. אולם מייד אחר-כך חלה באיידס ואף התמכר לטיפה המרה. למרות סבלו, המשיך איילי ליצור עד מותו ב-1989.

לאחר מותו של איילי בגיל 58, קיבלה על עצמה את הניהול האומנותי של הלהקה ג'ודית ג'יימסון- רקדנית שהצטרפה ללהקה ב-1965, והפכה במהרה לרקדנית מובילה, שגם רקדה לצד מיכאיל ברישניקוב. ב-1971 יצר איילי עבורה את הסולו המפורסם בן 15 הדקות ששמו "Cry" והוא מוקדש לכל האמהות בעולם. מאז התמנתה לתפקיד המנהלת האמנותית יצרה ג'יימסון קטעי ריקוד רבים ללהקה (שכמה מהם זיכו אותה בפרסים יוקרתיים), אולם הקפידה לשמור לאורך כל השנים על העלאת יצירותיו החשובות של אליון איילי שהפכו לנכסי צאן-ברזל של עולם המחול. "אם אנחנו לא מבצעים את 'Revelations', כועסים עלינו"- לדבריה. גם היום בוחרת ג'יימסון רקדנים ללהקה על-פי תפיסתו של איילי- רקדן טוב שמשלב כוח, סיבולת וגמישות, אך גם אוהב את הריקוד כך שהוא נלהב ורוקד "כאילו חייו תלויים בכך". עליו להיות קודם כל בן-אדם טוב ורק אחר-כך רקדן מצוין, ושיהיה לו עולם משלו חוץ מהמחול, שאותו יוכל לתרגם לתנועה.

לאחר 9 שנים עזבה ג'יימסון לברודוויי וכן החלה ליצור כוריאוגרפיות משלה.

ביבליוגרפיה:

1. דורי, רוני. לא נפסיק לרקוד, מוסף גלריה, הארץ, 8.8.2008
3. מרב יודילוביץ', הבטיחו וקיימו, 10.09.08, ynet
3. <http://www.alvinailey.org>
4. <http://he.wikipedia.org/wiki/> 1.10.2012